

ע"פ 1894/14 - אנדרג'או גבריאל צ'אקול נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 1894/14

לפני: כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט א' שהם

המערער: אנדרג'או גבריאל צ'אקול

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיום 3.2.2014 בת"פ 27213-04-12 שניתן על ידי
כבוד השופטת ו' מרוז

תאריך הישיבה: ל' בכסלו התשע"ה (22.12.2014)

בשם המערער: עו"ד שי גלעד

בשם המשיבה: עו"ד עילית מידן

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

עמוד 1

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת ו' מרוז) בת"פ 27213-04-12 מיום 3.2.2014, במסגרתו הושת על המערער עונש של 8.5 שנות מאסר בפועל; הפעלת עונש מאסר מותנה בן 12 חודשים שהוטל על המערער בתיק אחר באופן שחציו במצטבר וחציו בחופף; 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור תוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר עבירה בה הורשע; פסילה בפועל מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה למשך 15 שנים החל ממועד שחרור מהמאסר; פסילה מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה לתקופה של שנתיים על תנאי שלא יעבור תוך 3 שנים עבירה של נהיגה בזמן פסילה או נהיגה בחוסר זהירות בעטיה נפגע אדם; ופיצוי משפחת המנוח וכל אחד מהמתלוננים בסך 7,500 ש"ח.

כתב האישום

2. המערער הורשע על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום, בעבירות של הריגה, לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); חבלה חמורה, לפי סעיף 333 לחוק העונשין יחד עם סעיף 38(3) ו-62(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש], התשכ"א-1961 (להלן: הפקודה); ונהיגה תחת השפעת משקאות משכרים לפי סעיף 62(3) ו-64ב(א)+(3)(4) לפקודה. על פי עובדות כתב האישום, בתקופה הרלוונטית היה המערער נהג חדש. ביום 20.1.2012 בילה עם חברים ושתה לשוכרה. בעודו תחת השפעת אלכוהול, נהג המערער מספר פעמים לאורך הלילה ברכב מסחרי שבחזקתו (להלן: הרכב). למחרת, בשעות הבוקר, לאחר לילה ללא שינה, הסיע המערער ברכב את אחיו, שלום צ'אקול (להלן: שלום) וחבריו, אברהם סנבטו (להלן: סנבטו), אברהם אבבה (להלן: אבבה) ואדללהו סלמון (להלן: סלמון) (להלן במקובץ: הנוסעים) מחדרה לנתניה. בהגיעם לנתניה, שב המערער ושתה משקאות משכרים. לאחר זמן מה אמר לנוסעיו כי הוא עייף ורוצה לנסוע הביתה. המערער החל בנהיגה מבלי שווידא שנוסעיו חגורים בחגורת בטיחות. בעת הנהיגה, למצער אחד מהם לא היה חגור. במועד זה, ריכוז האלכוהול בדמו של המערער היה לפחות 247% מ"ג. בנוסף, הוא היה עייף מאוד ומודע לעייפותו. בשעה 9:30 לערך הגיע המערער לכביש מספר 2 מדרום לצפון, בסמוך לבית ינאי. תנאי הדרך באותה עת היו תקינים, הראות טובה והכביש יבש. המהירות המותרת במקום 90 קמ"ש. המערער נהג במהירות של 114 קמ"ש לפחות ובתוך כך, סטה מהנתיב הימני לשמאלי ואיבד את השליטה ברכב, אשר סטה לימין ולשמאל עד אשר פגע עם חזיתו בעוצמה במעקה הבטיחות המפריד בין מסלולי הנסיעה. כתוצאה, נהדף הרכב חזרה לימין, התהפך ונעצר הפוך על גגו, חלקו בשול הימני וחלקו בנתיב הנסיעה. נוסעי הרכב, סנבטו, אבבה וסלמון הועפו מהרכב והוטחו לכביש. כתוצאה מהתאונה, סנבטו נחבל בראשו ובחלקי גוף אחרים ומותו נקבע במקום התאונה. הנוסעים האחרים נחבלו אף הם: לשלום נגרמו המטומה פריאטלית בראשו, שפשוף בכף יד שמאל וכן שפשוף נרחב וכוויה דרגה 2 באמה הימנית; לאבבה נגרם שבר בגולגולת וחבלות בפנים; לסלמון נגרמו המטומות בקרקפת, לרבות פצע באורך כ- 6 ס"מ שנתפר וכן שפשופים בגפיים ובגב התחתון.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

3. ביום 3.2.2014 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי עמד על חומרת מעשיו, ומצא כי התאונה הקשה והמרה התרחשה על רקע פזיזות וזלזול בערכי יסוד, קדושת החיים ושלמות הגוף. כן נמצא כי המערער היה מודע לשכרותו, לעייפות ולתשישות בהם היה נתון לאחר ליל בילויים וכן היה מודע להיותו נהג חדש. נקבע, כי בנסיבות המתוארות, היה עליו לצפות היתכנותה של תאונה. בית המשפט המחוזי ייחס חומרת יתר להיות המערער נהג חדש אשר מחובתו לנהוג משנה זהירות. תחת זאת, נמצא כי הוא פעל בפזיזות וחוסר אכפתיות לתוצאות האפשריות של מעשיו. כן נקבע כי הריכוז הגבוה של האלכוהול בדמו מדבר בעד עצמו. כך אף

עמוד 2

נהיגתו הפזיזה, במהירות מעל המותר ומבלי שדאג שנוסעיו יהיו חגורים בחגורות בטיחות. בנסיבות אלו, בית המשפט המחוזי קבע כי התרחשות התאונה הייתה תוצאה טבעית של מעשיו. בית המשפט מצא כי ניכרת מגמת החמרה בענישה בגין עבירת ההריגה בתאונת דרכים, ועל כן העמיד את מתחם הענישה בגין כלל העבירות בהן הורשע המערער על 4 עד 10.5 שנות מאסר. בקביעת העונש בתוך המתחם, בית המשפט המחוזי לקח בחשבון מחד את עברו הפלילי המכביד של המערער ועונשי המאסר שריצה, ומאידך, לקח בחשבון את נסיבותיו האישיות הקשות וכן, הירתמותו, לאחרונה, להליך שיקום ולניצנים ראשוניים של סיכויי השיקום. ואולם, בית המשפט סבר כי השיקולים לקולה נסוגים מפני שיקולי הגמול וההרתעה, לנוכח חומרת מעשיו והתוצאות המרות שנגרמו בעטיים, כמו גם, נפיצות תופעת הנהיגה בשכרות בקרב צעירים. בית המשפט המחוזי מצא לנכון להפעיל את המאסר המותנה של 12 חודשים שהוטל עליו לאחר שמצא כי התקיים יסוד האלימות במקרה שלפנינו, אך בהתחשב בנסיבותיו האישיות של המערער, הוא הופעל חלקו במצטבר וחלקו בחופף. לנוכח כל האמור, בית המשפט המחוזי גזר את עונשו של המערער כאמור לעיל. מכאן הערעור שלפנינו.

נימוקי הערעור ותשובת המשיבה

4. המערער טוען בערעורו כי בית המשפט המחוזי שגה בגזירת דינו עת קבע כי קיימת מגמה להחמיר בענישה בעבירות ההריגה בתאונת דרכים, תוך שהוא שם עצמו לבית המשפט העליון וקובע מתחם ענישה חדש, מחמיר ושגוי, החל מארבע שנות מאסר, בהתבסס על שני פסקי דין בלבד ובהתעלם מפסקי דין רבים אחרים, שיש בהם כדי להראות כי מתחם הענישה מתחיל מעונשים פחות חמורים. לשיטת המערער, מתחם הענישה שקבע בית המשפט המחוזי נכון למצב שבו נאשם הורשע בביצוע מספר עבירות הריגה ולא אחת כפי שבעניינו. לעמדתו, בית המשפט המחוזי סטה סטייה חריגה ביותר ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ובסטייתו זו, פעל בית המשפט המחוזי בניגוד לתיקון 113 לחוק העונשין. המערער מוסיף וטוען כי בית המשפט המחוזי שגה גם עת נתן משקל מועט ביותר להליך השיקום האינטנסיבי אותו עבר, וזאת בניגוד לסעיף 40 לחוק העונשין, ועת שנתן משקל לא מספק להודייתו בעובדות כתב האישום, לתסקיר שירות המבחן החיובי בעניינו ולנסיבות האישיות והחריגות שלו. כן סבור המערער כי בית המשפט המחוזי שגה עת לא שעה להמלצת שירות המבחן ולבקשתו לעכב את תחילת המאסר עד לתום הליך השיקום במסגרת הקהילה, ועת הפעיל את עונש המאסר המותנה בביצוע "עבירת אלימות" שהוטל על המערער. לגישתו, יסוד האלימות נעדר מהעבירות בהן הוא הורשע בהליך הנוכחי ולכן שגה בית המשפט המחוזי בהפעלת המאסר המותנה. לאור האמור, המערער מבקש לקבל את הערעור ולהמתיק את עונשו.

5. המשיבה, מנגד, טוענת כי יש לדחות את הערעור. לשיטתה, העונש שנגזר על המערער ראוי ועומד בקנה אחד עם קביעות בית משפט זה להחמיר בענישה בעבירות של נהיגה בשכרות. המשיבה סבורה כי בית המשפט המחוזי התחשב בנסיבות לקולה של המערער - הודאתו והתקדמותו בשיקום - ובקביעות בית משפט זה, ומצא כי נסיבות המקרה מצדיקות החמרה בענישה, ועל כן אין להתערב בעונש שהוטל. זאת במיוחד לנוכח עברו הפלילי של המערער וחזרתו פעם אחר פעם לשתיית אלכוהול. לעניין המאסר על תנאי, המשיבה סומכת את ידה על פסיקת בית משפט זה אשר קבעה כי סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה היא עבירת אלימות, ובהינתן קביעה זו, והנסיבות של המערער אשר נהג שיכור ועייף, המשיבה סבורה כי בעצם המעשה שעשה הוא הביע זלזול בחוק ובחיי אדם בהציבו סיכון כאמור ובמעשיו אלו יש כדי להוות אלימות ויש כדי להפעיל את המאסר על תנאי. המשיבה מוסיפה וטוענת כי המאסר על תנאי אף הופעל באופן מתון, כך שחציו בחופף וחציו במצטבר. על כן, עמדת המשיבה היא כי העונש בנסיבות המקרה הוא ראוי והולם ועולה בקנה אחד עם הצורך בענישה מרתיעה ועם המסר שעלינו לשלוח על מנת לקדם ולהטמיע התנהגות בציבור.

6. ביום 17.12.2014 הוגש תסקיר שירות מבחן משלים בעניינו של המערער. מן התסקיר עולה כי המערער אינו לוקח חלק בפעילויות חינוכיות ותעסוקתיות במסגרת מאסרו, אולם הוא מקיים קשר קונקרטי מעקבי עם גורמי הטיפול, ומביע מילולית רצון להמשיך בטיפול בנושא התמכרותו לאלכוהול, אותו התחיל ועזב עובר לריצוי מאסרו הנוכחי. עוד עולה מהתסקיר כי ביחס לעבירות עליהן נידון, המערער מודה בביצוען ומסביר את מעורבותו בעבירות על רקע היותו בגילופין בעת ביצוע העבירות, אך הוא סבור כי העונש שנגזר עליו חמור מדי.

דיון והכרעה

7. לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובנימוקי הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים לפנינו, הגענו למסקנה כי דין הערעור להידחות.

8. הלכה ידועה היא שערכאת הערעור אינה מתערבת בחומרת העונש שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים (ראו והשוו: ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל (22.10.2013); ע"פ 3931/13 באום נ' מדינת ישראל (10.6.2014)). המקרה הנוכחי אינו נמנה על אותם המקרים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

9. העבירות בהן הורשע המערער הן חמורות. המערער נהג כשהוא שיכור, באופן נמהר ומסוכן, במהירות גבוהה, תוך שהוא מתעלם בבטות מחוקי התנועה. נהיגה פרועה זו הסתיימה באיבוד שליטה, סטייה מנתיב הנסיעה והתנגשות. במעשיו, המערער קטל חיי אדם אחד, חבל באחרים, וסיכן רבים אחרים. איני יכול שלא לראות במעשיו של המערער כחלק מתופעה רחבה יותר, של נהגים אשר מרהיבים עוז ונוטלים את ההגה לידיהם כשהם תחת השפעת משקאות אלכוהוליים. נהיגה זו מסכנת לא רק את הנהגים בשכרות עצמם אלא אף את יושבי הרכב, ואת כל מי אשר עלול להיקרא בדרכם. כידוע, מצב של שכרות פוגע ביכולת המנטלית, ביכולת השיפוט ובכושר הפעלת שיקול הדעת והערכה נכונה של המציאות, כל אלו יוצרים סיכון ממשי שהנוהג במצב זה יגרום לתאונת דרכים (וראו בהרחבה דבריי בע"פ 2842/10 קלדרון נ' מדינת ישראל (23.1.2012)). על אף שהאיסור בדבר נהיגה תחת השפעת אלכוהול מפורסם חדשות לבקרים בכלי התקשורת השונים, כמו גם ההשלכות ההרסניות של נהיגה זו, אנו שבים ונתקלים פעם אחר פעם בנהגים אשר מודעים לסכנות אלו, אך אין הדבר עוצר מבעדם מלנהוג כך, ולזרוע הרס ונזק אשר אינם ניתנים לתיקון.

10. בית משפט זה נדרש לא אחת לתופעה חמורה זו, ולצורך לנקוט בענישה מחמירה אשר תסייע בפעולות הבלימה והמיגור של הקטל בכבישים בכלל, ולזה אשר נובע משכרותו של הנוהג בפרט (ראו למשל: ע"פ 6380/98 פטושקין נ' מדינת ישראל (31.12.1998); ע"פ 2163/06 סעת נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (17.10.2007); ע"פ 8748/08 ברכה נ' מדינת ישראל, פסקה 32 לפסק דינה של השופטת א' חיות והערות של השופט א' רובינשטיין (10.10.2011)). יפים לעניינו דבריו של השופט א' א' לוי בע"פ 1641/04 לזיו נ' מדינת ישראל, פסקה

"נדמה כי אין צורך לחזור ולהזכיר את הקטל הנמשך בדרכים לו תורמים גם נהגים שיכורים. ואף שעובדה זו ידועה ונהירה לכל, עדיין מתהלכים בתוכנו לא מעטים, וביניהם בני-נוער, המוכנים ליטול את הסיכון של נהיגה במצב של שכרות, תוך שהם מסכנים את חייהם-שלהם וחייהם של אחרים שלרוע מזלם נקלעו בדרכם. במצב זה שוב אין מנוס מגזירתו של מאסר בפועל, ואולי דרך ענישה זו תגרום לאותם נהגים הרהור נוסף אשר עשוי לחסוך חיי אדם".

11. חומרת מעשיו של המערער עומדת לעיני בית המשפט גם באשר ליכולתו להתחשב בנסיבותיו האישיות של המערער, מצערות ככל שיהיו, ובשיקולים האחרים הקיימים לקולה. נכון הדבר במיוחד בעבירות אשר עניין בנהיגה המסכנת חיי אדם, כאשר תופעת הקטל בכבישים הפכה למגיפה של ממש בחברה הישראלית, ואין בית המשפט יכול לשבת בחיבוק ידיים אלא עליו להירתם ככל יכולתו למיגור תופעה זו. עמדה על כך כבוד השופטת א' פרוקצ'יה בע"פ 5167/05 מג'דוב נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (10.10.2005):

"תופעת הפגיעות בנפש ובגוף עקב תאונות דרכים המשתוללות בכבישי הארץ מחייבת את מערכת המשפט לגייס את כוחותיה למלחמה יעילה, בכלים הקיימים, כדי לסייע במיגור מכת התאונות וקטילת חיי אדם תמימים עקב התנהגות עבריינית על הכביש. בין האמצעים הנתונים בידי מערכת המשפט, מצוי כלי הענישה. ראוי להשתמש בו באופן ששיג את תכליתו, ויביא, בין שאר האמצעים הננקטים, להחדרת המודעות לכללי המותר והאסור בנהיגה בכביש, ולסכנות האורבות מהפרתם. בתוך כך, אין להתעלם מנסיבותיו האישיות של עבריין תעבורה, אולם ברי, כי ככל שתוצאות עבריינותו חמורות יותר, כך הנכונות להתחשב בשיקולים אינדיבידואליים בענישה תלך ותיפחת".

12. כך גם לעניין מתחם הענישה, מצאנו, כי העונש שנגזר על המערער אינו חורג ממתחם הענישה הראוי. אמנם, על המערער נגזר עונש מאסר ארוך. אולם, לנוכח חומרת המעשים ותוצאתם הטראגית, מדובר בעונש שהולם את העבירות. על כן, אין אנו רואים מקום להתערב בעונש שהוטל על המערער.

13. דין טענת המערער בעניין הפעלת עונש המאסר המותנה להידחות גם היא. הלכה היא כי המבחן להפעלת עונש מאסר על תנאי התלוי כנגד נאשם אינו טכני-פורמלי אלא ענייני-מהותי. דרך כלל, אם התנהגותו הפלילית של נאשם בגינה הוא הורשע מקיימת באורח מהותי ולא דווקא טכני את עיקריה של עבירת התנאי, כי אז יש מקום להפעלת התנאי גם אם אין זהות מוחלטת בין יסודות עבירת התנאי והעבירה הנוספת (ראו: ע"פ 308/06 מדינת ישראל נ' סבן, פסקה 7 (15.5.2006) (להלן: עניין סבן); ע"פ 624/75 גלאגל נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(2) 222, 224 (1975); ע"פ 1867/00 מדינת ישראל נ' אבי גוטמן, פ"ד נד(3) 145, פסקה 4 (2000); ע"פ 49/80 מסילתי נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(3) 811, 808 (1980); רע"פ 5798/00 ריזי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 1 (2001); בג"צ 3315/04 שיטרית נ' בית המשפט המחוזי בירושלים, פסקה 18 (15.9.2005)).

14. במקרה שלפנינו, המערער העמיד מספר חיי אדם בסיכון שעה שנכנס לרכבו כשהוא שיכור ועייף. כפי שנפסק בעניין סבן, הגדרת עבירת התנאי כ"עבירת אלימות" היא הגדרה רחבה הכוללת בתוכה כל עבירה שעניינה איסור על פגיעה בחיי אדם (שם, בפסקה 7). כך, בעניין סבן, עבירת סיכון חיי אדם בנתיבי תחבורה, לפי סעיף 2332(2) לחוק העונשין נקבעה כעבירת אלימות המפעילה את המאסר המותנה (שם). בענייננו, אמנם מדובר בעבירה שונה, של נהיגה תחת השפעת משקאות משכרים לפי סעיף 62(3) ו-64ב(א)(3)+(4) לפקודה, אשר ביסודותיה הטכניים אינה מגלה יסוד של אלימות, אולם במובנה המהותי משמעותה העמדת חיי אדם בסיכון. לצערנו, במקרה שלפנינו, הסיכון התממש ואכן חיי אדם נקטלו, ובהתאם המערער הואשם והורשע בעבירת הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין. הסיכון הרב במעשיו של המערער אשר הסתברותם לפגיעה בחיי אדם גבוהה מחייב הכרה במעשיו כמעשי אלימות המקימים "עבירת אלימות" ואשר מפעילים את המאסר המותנה שהוטל על המערער בתיק קודם. חומרת מעשיו מחמירה לנוכח תוצאתם - גרימת מותו של אדם ופגיעתם של שניים נוספים. תוצאה אשר המערער צפה את אפשרות גרימתה עת עלה על ההגה במצבו ונהג באופן מסוכן. בהקשר זה, נפסק כבר בעבר כי "סלידתנו העמוקה ממעשים הפוגעים בערך חיי האדם חייבת למצוא ביטוי מפורש ונפרד גם בסוגיית הצטברות העונשים" (ראו: ע"פ 6867/06 עזאם נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (12.10.2008)). בית המשפט המחוזי כבר התחשב בנסיבותיו האישיות של המערער והפעיל רק את מחציתו של המאסר המותנה במצטבר, ואיננו רואים לנכון מקום להקלה נוספת. על כן, צדק בית המשפט המחוזי עת הפעיל את המאסר המותנה שהוטל על המערער, ואין אנו רואים מקום להתערבותנו.

15. המסקנה העולה מהאמור לעיל כי עונשו של המערער אינו סוטה מרף הענישה הראוי ומאזן כדבעי בין השיקולים לחומרה ולקולה. על כן, איננו רואים מקום להתערב בגזר דינו של בית המשפט המחוזי.

16. סוף דבר, הערעור נדחה. נציין כי אנו מלאי תקווה שהמערער ימשיך וינצל את תקופת מאסרו להמשך טיפול הגמילה מאלכוהול אותו החל בעבר.

ניתן היום, כ"ב בטבת התשע"ה (13.1.2015).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט